

Дзітлярыйчыня Мастацтва

Год выдання 35-ы
№ 22 [2075]
15 сакавіка 1966 г.
АўТАРАК
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

НА ЗЯМЛІ КУЗНЕЦКАЙ

ФЕСТИВАЛЬ БЕЛАРУСКАГА МАСТАЦТВА У РАСІ

З поспехам праходзіць на зямлі Кузнецкай фестываль беларускага мастацтва ў Расіі. Наш спецыяльны карэспандант на фестывалі М. Марцінюк сустрачаўся з прадстаўнікамі расійска-мажэйскага тэатра, з рабочнікамі культуры і мастацтва вобласці і папрасіў іх расказаць аб сваіх уражаннях ад свайго мастацтва. Вось што яны расказалі.

Прыемнае ўражанне пакідаюць Тамара Ніжнікава, Аркадзь Саўчанка і іншыя салісты. На фестывальных канцэртах гукаць песні Уладзіміра Алоўнікава і Юрыя Семянікі. Яны сапраўды эмацыянальны, хваляюць гледача.

З кампазітарамі Львом Абельвічам і Дамітрыем Камінскім я прымая ўдзел у іх творчай сустрэчы з кемераўцамі. Мае беларускія калегі шмат працуюць, іх музыка вызначаецца высокім густам. Выклікаюць цікавасць стылістычныя пошукі Л. Абельвіча. На цяжкае пленуме праўлення Саюза кампазітараў у Маскве сур'ёзнае пачуццё мела яго Другая сімфонія. Мы, расійскія кампазітары, вельмі рады былі сустрэцца з беларускімі сябрамі. Мы не забыліся пра надзвычайны прымем, які быў аказаны нашым пасланцам мастацтва ў час Дзякды рускага мастацтва ў Беларусь. Сустрэчы, падобныя да той і гэтай, не могуць не пакінуць след у сэрцы. Яны карысныя як для работнікаў мастацтва, так і для мільёнаў гледачоў, якіх яны ўзбагачаюць духоўна.

Ю. МАГАЛІФ, кінасцэнарыст

Незабытае фестывальна-адлюстраванае кіно адлюстравала тут сямінарскае кінадакументалісты.

Іх будзе больш п'яці. Наша група, якую ўзначальвае рэжысёр Г. Грабенкі, працуе над фільмам з умоўнай назвай «Адкрытыя сэрцы».

Мы хочам расказаць, як адчуваюць сябе ў Расіі беларускія артысты, чым узабагачае іх паездка, як ідзе ад сэрца да сэрца цяжкія дружбы.

Ужо зняты ўрачыстае адкрыццё фестываля, канцэрт аркестра народных інструментаў, сустрэча артыстаў з шахцёркамі, ўдзел беларускіх гасцей у свайе прадстаўленні рускай зямлі.

У выяздзе ў Кемераўскім Палацы шлобаві мы знялі выступленні Акадэмічнай харовай кампазіі і Н. Ткачкіна, якія жадаюць шчасця маладым.

Мы не распрабавалі спецыяльнага сцэнарыя, ён складаецца ў ходзе адыямат. За ўсім падзеямі аднак паспее неўвага. Вось ужо ансамблем танца паднеслі вялікі туюсак з м'ятам, усім танцорам падарылі запаленыя шахцёрскія зямлячкі. Які гэта быў бы цудоўны кадэр, але гаспадары трымалі сваё сур'юз у сакрэце да апошняга моманту... Застаецца спа-

дзявацца, што нашы апэратары яшчэ натрапіць на падобны сур'юз, бо беларускіх гасцей у гэтым дні літаральна залюдаюць пададункі.

Ю. ЛАБУЗНО, М. БАЧЫНІН, мастакі

Ул. СОТНІКАУ, мастацтвазнаўца

Невялікая гістарычная лаведка: беларускі мастацкі арганізацыі мы абавязаны ўзнікненнем нашата аддзялення. У час ваенны туг жыў народны мастак Беларусі Ул. Курдэвіч, мастак Раіса Курдэвіч і А. Гугель. Яны абдылі таленавітую моладзь, лапалілі тамусяму ўладавацца на вучобу, вучылі самі, наладжвалі выстаўкі. Так і ўзнікла наша аддзяленне. Нягледзячы на тое, што ў нас няма спецыяльнага аддзялення, мы працавалі на выставах скульптурна-паэтычнага мастацтва БССР А. Габэва. Твор гэты нашы мастакі (усім аддзяленнем мы працавалі над абсталяваннем выстаўкі) змясцілі на ганаровым месцы.

Хочацца працаваць у заключэнне адзін са шматлікіх запісаў у кіно водгукаў на нашай выстаўцы: «Зноў і зноў падыходзілі мы з жонкай да многіх палатнаў. Здаецца, быццам сама Беларусь завіталі да нас у госці. Карціны раскаваюць аб працы, барацьбе, жыцці беларускага народа. Дзякуй вам за праўдзівае відовішча!» А. М. Суслікавы.

Т. ГАГАВА, галоўны рэжысёр Кемераўскага тэатра апэрыты

Усім калектывам тэатра мы прысутнічалі на канцэрце, якім адкрыўся фестываль. А іпэр па меры магчымасці б'ваем на ўсіх выступленнях салістаў і мастацкіх калектываў. Нас зачаравала цудоўным голасам і артыстызмам Нінель Ткачкіна. Вялікае ўражанне пакілае кампазіі Рыгора Шырмы, жаночая група хору Генадзі Цітовіча, майстэрства Ігара Сарокіна і Тамары Ніжнікавай. Цяпер словы хочацца сказаць у адказ на гэтае залавальнае знаёмства з цікавымі песнямі Алоўнікава і Семянікі.

Сустрэчы фестываля распісаны на кожны дзень і галіну, але мы спадзіваем, што нашы сябры знойдуць час, каб залавіць і нашу аўдыю. Мы сустрачымся і разам пагаворым аб надзённых праблемах мастацтва.

Надзейнае, неадкладнае

ГРАМАДСКІ АГЛЯД БІБЛІЯТЭК

У нашай рэспубліцы каля 20 тысяч бібліятэк. Яны маюць вялікае багацце—дзясяткі мільёнаў тамоў кніг. З кожным годам усё больш становіцца ў нас чытачоў, папаўняюцца новымі выданнямі кніжныя фонды бібліятэк. Бібліятэчная кніга даходзіць сёння да самых далёкіх вёсак і пасёлкаў Беларусі.

Калегія Міністэрства культуры БССР і сакратарыят ЦК ЛКСМБ гэтымі днямі прынялі пастанову аб правядзенні грамадскага агляду бібліятэк рэспублікі, прысвечанага 50-годдзю Саветскай улады. Мэта агляду — падвесці вынікі развіцця бібліятэчнай справы ў Беларусі, павысіць ролю бібліятэк у камуністычным выхаванні працоўных, у развіцці народнай гаспадаркі, навукі і культуры.

Прынята Палажэнне аб грамадскім аглядзе бібліятэк. У ім вызначаны асноўныя задачы агляду.

Кожная бібліятэка ў гэты дні павіна глыбока і ўсебакова паказаць веліч заваб нашата народа за гады Саветскай улады; шырока прапагандаваць літаратуру аб Леніне, па гісторыі КПСС і камсамола, аб выдатных дзеячах рэвалюцыі, гераічных падзеях у дні Кастрычніка, грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, аб працоўных подзвігах народа.

Для пошукаў, ініцыятывы тут неабмежаваны магчымасці. Можна наладжваць сустрэчы з ветэранамі рэвалюцыі, удзельнікамі Вялікай Айчыннай вайны, камсамольнікамі дзевяціна і трыццаці гадоў, з людзьмі, якія першымі стваралі калгасы, з гераічна працаваў, якія праводзілі ленынскія чытанні, вусныя часопісы, канферэнцыі чытачоў, літаратурныя вечары і г. д.

За час грамадскага агляду трэба дамагчыся, каб у кожнай бібліятэцы былі афартны і сістэматычны каталогі, каб была значна палепшана інфармацыя аб новых выданнях вытворчага профілю на прадпрыемствах, будоўлях, калгасах і саўгасах. Бібліятэка павіна стаць першым пачомнікам навуковых работнікаў, вынаходцаў, рацыяналізатараў, перадавоў вытворчасці, павіна больш аддаваць увагу прапагандзе грамадска-палітычнай і прыродазнаўча-навуковай літаратуры і эстэтычных ведаў.

Больш актыўна і мэтанакіравана трэба сёння прапагандаваць савецкую мастацкую літаратуру, творы беларускіх пісьменнікаў, краязнаўчую літаратуру. У кожнай бібліятэцы павінен быць куток «Наш раён (горад, вёска) за гады Саветскай улады». Неабходна прымаць самы актыўны ўдзел ва ўсеазажных маладзёжных канферэнцыях чытачоў на тэмы: «Дарогая бацькоў» (будзе праводзіцца з кастрычніка г. г. па май 1967 г.) і «Родная зямля» (з сакавіка па красавік г. г.).

Прапагандацыі кнігі абавязаны і далей змагацца за тое, каб бібліятэчную кнігу чыталі ў кожным населеным пункце. Вольт лепшы бібліятэчны рэспублікі паказаць, каб вынік гэтай справы можна, верта толькі прыклад больш магчымасцяў. Ва ўсіх вёсках і пасёлках павіны працаваць кнігапошты, перасоўкі, пункты выдачы літаратуры, грамадскія бібліятэкі.

Асабліва увагу патрабуе моладзь. Трэба дамагчыся, каб кожны падлетак, кожны юнак і дзячына, усё школьнікі былі чытацкамі бібліятэкі. Для гэтага трэба адкрываць новыя дзядычкі і юнацкія бібліятэкі, ствараць аддзелы і філіялы для юных чытачоў.

Поспех работы бібліятэкі будзе ў многім залежаць ад таго, як яе работнікі будзе ставіцца да сваіх чытачоў, як будзе вылучаць іх запатрабаванні. Гэта сёння адна з важнейшых праблем бібліятэчнай работы. Наша задача — цярпліва, настойліва выхоўваць густы чытача, пашыраць яго круггляд, памагчы яму дамагчыся поспеху ў працы.

Таму значна больш увагі трэба аддаваць комплектаванню кніжных фондаў бібліятэк, у выпадку патрэбы часцей звяртацца да паслуг міжбібліятэчных аб'ячненняў нашых абласных бібліятэк, Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна і іншых спецыялізаваных бібліятэк рэспублікі.

Грамадскі агляд бібліятэк рэспублікі пройдзе з большым поспехам, калі работа бібліятэк усё ведамстваў і арганізацый будзе каардынавацца. У сувязі з гэтым трэба ажывіць дзейнасць нашых міжбібліятэчных саветаў і дамагчыся таксама актыўнага ўдзелу ў рабоце бібліятэчнай шырокай грамадскай. Варта таксама аказаць што-дзённую дапамогу сельскім бібліятэкам.

Трэба паклапаціцца і аб тым, каб палепшыць матэрыяльна-тэхнічныя базы нашых бібліятэк. Кожная бібліятэка патрэба зручнага маэля, добрае памішканне. На дапамогу тут павіны прысціць калгасы, саўгасы, прадпрыемствам.

Завержаны аргкамітат па правядзенню грамадскага агляду бібліятэк рэспублікі. Установам культуры прапанавана разам з камсамольскімі арганізацыямі ствараць адпаведныя абласныя, гарадскія, раённыя аргкамітаты па арганізацыі і правядзенню агляду бібліятэк на месцах.

За работу, таварышчы бібліятэкары! Сустрэнем 50-годдзе Саветскай улады новымі поспехамі на ніве культуры.

НАРОДНЫ ПІСЬМЕННІК У СТУДЭНТАУ

Літаратурны вечар, які адбыўся 10 сакавіка ў актавай зале філагалічнага факультэта БДУ імя У. І. Леніна, сабраў поўную аўдыторыю. На сустрэчы са сваімі чытацкамі прыйшоў народны пісьменнік Міхас Ціханавіч Лынькоў. Ён сустрачаўся з будучымі выкладчыкамі літаратуры — з тымі, хто не толькі ведае і любіць яго кнігі з дзяцінства, але і будзе неўзабаве выхоўваць на мастацкіх творах новае пакаленне школьнікаў.

Студэнты-філолагі, выкладчыкі ўніверсітэта і ўсе, каму паціскалі трапіць на вечар, ападысентамі і кветкамі сустраклі любімага пісьменніка. У прывітальным слове пачуццё любі і паханы да народнага пісьменніка ад імя ўсіх прысутных выказаў дэкан філагалічнага факультэта Р. Булацкі.

Народны пісьменнік падзяліўся сваімі думкамі аб стане сучаснай беларускай лі-

таратуры напярэдадні V з'езду пісьменнікаў Беларусі, выказаў меркаванні аб перспектывах росту і развіцця нашай літаратуры.

На сустрэчы выступілі маладыя паэты, члены ўніверсітэцкага літаратурнага аб'яднання «Узлёт» — М. Дукса, Ул. Дзюба, М. Вяршынін, А. Казловіч, Ю. Голуб.

У заключэнне вечара Міхас Ціханавіч адказаў на шматлікія пытанні ўдзельнікаў сустрэчы, даў аўтаграфы чытачам.

Сустрэча са студэнтамі — ішчэ адзін прыклад трымаў і разнабаровай сувязі народнага пісьменніка з яго чытацкамі. Напярэдадні XXIII з'езду КПСС і перад народным з'ездам літаратараў Беларусі пісьменнікам і навучнікам Міхас Лынькоў прыйшоў да чытача са сваімі думкамі і творчымі падрачункамі.

Фота А. КУДРАЦАВА.

Антон БЯЛЕВІЧ

ЯСНЕЙ ЗА ЯСНЫЯ ПРАМЕННІ

Ужо ўрачыстасць важнай даты
Відаць мне. Ёю я жыў;
На з'езд першых дэлегатаў
Яна пакліка ў Маскву.

Разгорніць планы п'яцігодкі,
Намечыць росту рубяжы.
Сабры мае і аднагодкі...
Нама прыпынку і ажыкі
Паходу нашаму і ўзлёту
У ішчэ, радасць новых дзён...
Паслухайце! Спявае хто тамі—
Вясня плае. Дае разгон
Народу нашаму, дзяржаве,
Радзіме—маці дарагой.
І нашай сіле, нашай славе
І п'яцігодцы маладой.
Яна, паўночная нахатненя,
Глядзіць на сонца з-пад рукі.
Яе нам зьяня праменні
Яе нам свеціць маякі.

На іх ідзём. Вядзе дарога
Праз гут плацін і рокат рэк...
Зрэбыта ў працы перамога
Табой, савецкі чалавек!

Табой на фронце п'яцігодкі,
Пад вершнім сцягам Ільіча.
Таварыш мой і аднагодкі,
На ўласных вынесіх плачах
Работ цяжар, ваіны навалу,
Магутнасцю здзіўліўшы свет.
Узлёты партыя давала
Да зорак, сонечных планет.

Давала нам нахатненя, сілу
Праз многа лет,
Праз многа з'ім.
І наша ішчэ ўспаласіла,
Душой зрадыніліся мы з ім.

Мы пойдзем з ім на ясны бераг,
Імліва пойдзем з ім далей...
У сілу партыі я веру,
У розум ленынскі іды!

— Ты куды?
— У Савецкі.
— А што там—сход ці яна сустрэча?
— Не, проста выпала вольная хвіліна.
— А-а-а...
З размовамі міжхадзі двух літаратараў.

НА ОГУЛ, канечне, правільна: Пушкіна і Талстога не былі членамі Саюза пісьменнікаў, а і пісалі, нягледзячы на гэта, зусім няблага, надае класічна. Не былі членамі літфонду, а іх творы ўвайшлі ў залаты фонд. Не быў членам Саюза пісьменнікаў да 1934 года і Максім Горкі. І тым не менш стаў вялікім пралетарскім пісьменнікам. І Александр Блок, аўтар «Новаебікі» і іншых дэволі высокамастацкай творы, таксама не быў арганізаваны, не маўіў у кішні сваёго чорнага, вядомага нам па партрэтах, сурдута, членскі білет.

Усё гэта, канечне, правільна... Але той жа Блок, які лічыў, што Саюз паэтаў павінен абмежавацца ў асноўным удзелам у быту літаратараў, задавальненнем іх прафесійна-матэрыяльных і гатэб, бачыў і ішчэ адну магчымасць. «Ішчы з нас,— гаварыў ён у сваім выступленні на адным з вечароў, якія праводзілі толькі што створаны тады Саюз паэтаў (1920 г.)... думачы усё ж аб нейкім новым мэтамініннем, якое можа ператварыць словы «Саюз паэтаў» у некагору рэальнасць. Мы не хочам нікога выступаць, зачыта паважаны і індыўідуальнасць асобнага творцы, але, можа быць, без тагту можа ўтварыцца ў нас якоесь ядро, што зьяжа пазію з жыццём хоць крыху цясней, чым яны былі звязаны да гэтай пары. І той жа Максім Горкі быў потым адным з ініцыятараў стварэння Саюза пісьменнікаў і зацікаў пісьменнікаў быць адзіным цэлым, калектывна працаваць над «Історыяй фабрык і заводаў» і г. д.

Вось УЖО больш як трыццаць гадоў ішчы і робіць сваю справу Саюз пісьменнікаў. Не заўсёды так, як трэба, але робіць. І існуючы яго кіруючыя органы. І збіраюцца час ад часу яго пленумы, сходзі і з'езды. І вось зараз ідзе падрыхтоўка да чарговых з'езду — усесаюзнага і нашага рэспубліканскага (дарчы, нешта вельмі доўга ён збіраецца і ўсё не можа сабрацца). І «Літаратура і мастацтва» і «Літаратурная газета» пачалі адначасова, як згаварыліся, перададзёўскія дыскусіі. І ёсць, мне здаецца, сэнс выказаць таксама некаторыя меркаванні і думкі аб дзейнасці нашага саюза, падзяліцца асобнымі, можа, часам суб'ектыўнымі ўражаннямі, што вынесены з дома № 9 па вуліцы Энгельса.

«Ты куды? — У саюз...» У тым выпадку, пра які гаворыцца ў эпіграфе, у саюз не было ні сходу, ні сустрэчы з чытацкамі. «Проста выпала вольная хвіліна — хвіліта адказаў пісьменніку. І магчыма, ён ішоў па нейкай прыватнай справе. Але, трэба дамагчы, што звычайна ён ідзе ў саюз не толькі на кант камандзіроўкі ці п'яціўкі ў Дом творчасці, не толькі дзеля біяграфіі ці кіно. Часам ён кіруецца, відаць, і іншымі, больш пачамнічымі, так скажаць, матывамі. Яму трэба падыхаць пэўнай атмасферай. Не проста прысціць і пацісці, уладзіўшы нейкую справу, не проста прыняць ўдзел у нейкім арганізацыйна-творчым мерапрыемстве, а менавіта «падыхаць». І таму важна, якая тая атмасфера, што лянуе ў саюз — і ў дадзены момант, і ўвогуле, — наколькі творчая яна, наколькі насычана яна інама» сапраўднай таварыскасці і зацікаўленасці, наколькі прасякнута сапраўдным прынцыпамі і грамадзянскасцю і, у канчатковым ліку, наколькі прыяна яна, гэтая атмасфера, развіццю таго ці іншага таленту і усёй літаратуры ў цэлым.

Іван Патровіч Шамкін у сваёй аўтабіяграфіі, змяшчонай у зборніку «П'яццадзят чатыры дарогі», успамінае пра першы пасляваенны пленум

Матэрыялы друкуюцца ў парадку абмеркавання.

Напярэдадні П'ЯТАГА ПІСЬМЕННІКАГА

Анатоль ВЯРЦІНСКІ

МІНСК, ЭНГЕЛЬСА, 9, САЮЗ ПІСЬМЕННІКАУ...

Саюз пісьменнікаў БССР. «Пленум, які, па-мойму, быў вельмі цікавы, — піша Шамкін, надачыкі ўзбагаціў мяне. Асаблівае знаёмства з пісьменнікамі, у пераважнай большасці сваёй людзьмі шырымі, чутлівымі, сэрцачнымі, ажунала мяне ў літаратурнае жыццё. Я ехаў з пленума з адным шчырым намерам: пісаць, пісаць і яшчэ раз пісаць, не спыняючы ні на хвілінку».

Я не ведаю, што было на пленуме — Іван Патровіч пра гэта не расказаваў, — але можна здагадацца, што ён праходзіў некалькі ішчы трохі, чым тая пленума, сходзі і пасяджэнні, якія адбываюцца зараз, што атмасфера яго больш адпавядала сваёму часу.

Прыгадаецца, напрыклад, пленум, прысвечаны беларускаму раману. Былі цікавыя выступленні, усплывалі жывыя спрэчкі. Але было і нешта ішчэ, што не ставалася за сапраўдным клопатам пра літаратуру, з яе сённяшнім днём. М. Стральцоў выступіў быў напярэдадні пленума ў газеце «Літаратура і мастацтва» з артыкулам і падзяліўся сваім роздумам пра стан беларускай прозы, выказаў свае думкі. Не ўсім яны спадабаліся — і вось з трыбуны пленума прагучаў раздрэжнівы вокрыз. Хааравата на тым жа пленуме і выступленне другога маладога пісьменніка, які зрабіў крытычныя заўвагі ў аднас прэзідыума праўлення саюза і яго кіраўніцтва. Такая рэакцыя — на свежую думку і новы погляд, на крытычную заўвагу — даволі характэрная для абмеркавання і спрэчак, якія праводзіцца ў саюзі. Нізка быў часам іх культура, невысокі — іх творчы і дзелавы ўзровень. Не-не ды і даюць знаць аб сабе ўчарашнія ўяўленні і крытэрыі, схільнасць да параднасці і самаздаваленасці, боязь вострых вуглоў і бласпелнага, завушчанага фразеалогі. Часам складаецца такое ўражанне, што ў п'яціна размове той-сёй і не зацікаўлены — абы толькі праваціць яе ды хутэй закружліцца, што нашы сходзі — «сходзі для будзённай рэалізацыі».

Ішчы што заўважаш нярэдка на пісьменніцкіх сходках, дык гэта «размышленне» прадмета спрэчак. Адны прапануюць шчырку, зацікаўлена, сур'ёзную размову пра літаратуру, «бузуну» (прашу прабачына за такі троп). Другія згаджаюцца з такім парадкам дзя. Але як толькі размова дойдзе да справы, да сутнасці, — пачынаюць гаварыць пра тое, што «ў Кіеве дзядык» і што, маўляў, няма чаго асабліва пра «бузуну» турбавацца: яна і без таго расце і квітнее. Падмяняюцца часам не толькі прадмет, не толькі аб'ект размовы, але і суб'ект. Замест таго, каб гаварыць неспрэчна ад свайго імя, пісьменніцкага і грамадзянскага, пра свой клопат, сваю асабістую адказнасць, — гавораць часам пра адказнасць уагуле, пра літаратуру ўвогуле. Між тым, «вышэйшая форма калектывнай адказнасці ў нашай працы, — як правільна гаварыў на III з'ездзе Саюза пісьменнікаў СССР А. Твардоўскі, — гэта па-сапраўднаму ўсёадушчана адказнасць за сабе, — не за «літаратуру ў цэлым», ні заўважэ, — працягвай далей ён, — што ў нас не так ужо многа літаратараў, якія спраўляюцца

з гэтай формай адказнасці. І, ба-дай, больш тых, што з гатоўнісцю бяруцца адказаць за «літаратуру ў цэлым, кіраваць ёю, загадваць ёю, накіроўваць яе. Словам, адказаць «за сабе» — справа пажэлыма дзякая, яна патрабуе найбольш аддачы душэўнай і нават фізічнай энергіі, доўгіх год вывучкі, галоўнай і лепшай часткі твайго жыццявага тэрміну, поўнай бескарыслівасці нават у думках».

Цяжка не пагадацца з гэтым сцярдэжнем, парадкавальным на першы погляд, і не дадаць яшчэ, што адказаць «за сабе» — двойчы цяжкая справа. Бо такая адказнасць нясе ў сабе і сапраўдную адказнасць за ўсю літаратуру.

ВІКАЖУ далай меркаванне, у правільнасці якога пераканаў мяне цікавы артыкул акадэміка П. Капіца «Вучоны і планш», надрукаваны дзямі ў «Літаратурнай газетэ». Гаворачы аб «кадравым» уздзяванні на развіццё навукі, П. Капіца піша: «Патрабы жыцця, патрабы вялікай навукі вызначаюць з'яўленне навуковых талентаў, і трэба рэзвіваць галоўным чынам тых напяркі ў навуцы, дзе нам пашчаслілілася мець буйнага, смелага і таленавітага вучонага. Добра вядома, што як ні падтрымлівай наездатнага чалавека, усё адно ён нічога значнага ў навуцы не зробіць».

Навука — справа творчая, як мастацтва, як музыка. Нельга думаць, што, стварыўшы ў кансерваторыі аддзяленне па напісанню гімнаў ці кантат, мы іх атрымаем: калі няма на гэтым аддзяленні буйнага кампазітара, роўнага па сіле, напрыклад, Гендэлю, то ўсё адно нічога не атрымаецца. Культывага не навучыш бегчы, колькі грошай на гэта ні выдаткоўвай. Тое ж і ў навуцы. Кіраўніцтва Акадэміі наву павіна вышукваць, прыцягваць, падтрымліваць і накіроўваць найбольш таленавітых людзей, і гэтым трэба займацца, можа быць, надзвычай, чым звычайна.

Цытата атрымалася даўгаватай, але яна, як бачым, мае самае неспрэчнае дачыненне да тэмы размовы. Тым больш, што П. Капіца праводзіць прамую аналогію паміж навукай і мастацтвам.

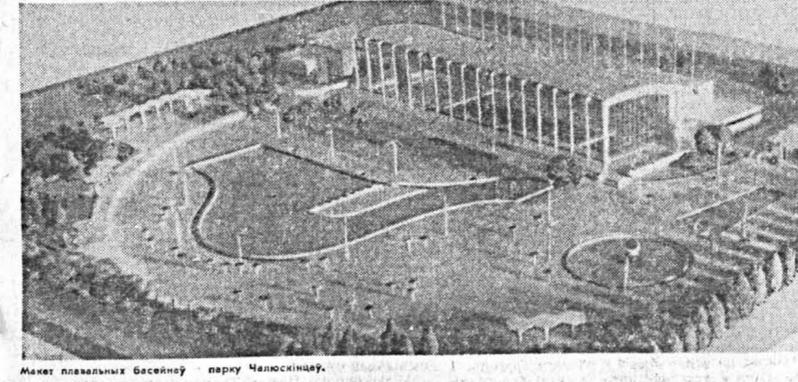
І сапраўды, хіба не бывае так, што ў нашых размовах пра стан літаратуры і яе рост не хапае рэалістычных нотак, што размовы гэтыя часта не звязваюцца з развіццём таго ці іншага таленту, з тым, што робыць і можа зрабіць, скажам, І. Мележ ці В. Быкаў, Я. Брыль ці П. Панчанка, Ул. Карпаў ці А. Савіцкі, І. Навуменка ці М. Стральцоў? Хіба мы яшчэ не захаплены агульнымі размовамі пра тэматыку, пра важнасць той ці іншай тэмы? Хіба яшчэ не аддаём дэніну пражэктам і часам не ўскладаем залішне вялікі намір на «стварэнне аддзялення па напісанню гімнаў ці кантат»? Усё гэта, што граі таіць, ёсць, і ўсё гэта, вядома, не столькі памагае справе, колькі стварае ілюзію такой дэламогі.

Сапраўнае надзея літаратуры — талент, і стаўку трэба рабіць перш за ўсё на яго.

Але што значыць — рабіць стаўку на талент? Відаць, гэта перш за ўсё — берачы талент, дзяваць яму, паважыць яго своеасабіласць, патраваць рэсціцы яго, заахвацаць яго пошукі. (Ці не ў гэтым заключаецца асноўная задача любога творчага аб'яднання?) «Трэба берачы сэрца пісьменніка», — скажаў на адным сходзе ў саюзі Іван Мележ. Дадам яшчэ: і талент пісьменніка.

[Заканчэнне на 3-й стар.]

БЕЛАРУСЬ-АРХІТЭКТУРНАЯ БУЙНЕЙШЫ ў ЕЎРОПЕ

Мястэчка плаванняў басейнаў — парк Чалюскінецкі.

У мінісім парку Чалюскінецкі адкрыты плаванняў басейнаў і навідаўна паставілі высокія бетонныя ступы. Хутка на іх лягуць металічныя балкі, а зверху — бетонны дах. Паміж бетоннымі ступамі ўстаўляць велізарныя шчыльныя шыбы. Атрымаецца вялікі крыты плаванняў басейнаў з трыма «ванамі»: ля адной будзе дзесяціметровая ванна для сначачноў у вану, у другой, даўжынёй у 30 метраў, — восем плаванняў дарожкам, трэцяя прызначана для дзяцей. Трыбуны разлічаны на тысячы гледачоў. У падсобных памяшканнях размясціцца гарнадаробны, масажны, парны, буфет і іншыя службы, з кватэрага басейна па спецыяльнай воднай дарожцы можна выйсці ў адкрытую «ванну» фігурнай формы плошчваю ў тры тысячы квадратных метраў. Ля басейна раскінецца вялікі пляж з грэбамі і кіскамі па

ЯГО АБАГУЛЬНЕННЕ

В. ГОВАР.

рэжысер Ул. Чацверыкоў, апэратар В. Арлоў. Тут дакументалізм найвышэйшы. Аўтары так умела здымаюць людзей, што гэтыя стужкі не выклікаюць ніякіх сумненняў у сваёй праўдзівасці. І вяртаюцца, што жыццё тут сапраўды знаходзіцца.

Тыя здымкі даюць магчымасць убачыць натуральнае паводзіны чалавека. Такага тыпу кадры сустракаюцца і ў іншых апошніх фільмах. Іх многа ў стужках «Школа гімнастыкі», «Дарогі бацькоў», «Дыялог з акце-рам», «Дзень вайкай перамогі», «Бацька Нёман», «Вясенні таласы» і іншыя. І гэтымі кадрамі аўтары быццам імкнучыся, як кажа польскі кінематграфіст Ежы Пляжэўскі, «засяць бездані паміж відэаіма-жыццём, зрабіць назіранне сапраўднага жыцця ў кіно такім жа захва-ляльным, як і назіранне здарэння на вуліцы».

Аднак трэба сказаць адразу, што спробы «засяпаць бездані» нашым кінематграфістам удаюцца не заўсёды, нават, калі гаворыцца шчыра, гэты ён яшчэ вельмі часта не ўдзецца. Некаторыя фільмы нагадваюць механічны набор кадраў, якія нікога ад зусім мала нам раскажваюць новага, нягледзячы на вялікую работу аўтараў, на іх шчырую зацікаўленасць зрабіць як найлепш. Возьмем, напрыклад, фільм «Адгукцеца ноч», у якім раскажваюць пра работу тэлефаніста. Дзяўчыца сядзіць і гаворыць. Проста, свабодна, не зяр-наючы ні на каго ўвагі. Здаецца, усё дакладна, усё праўдзіва. А вось кадры з фільма:

Панарама па тэлефаністах, якія працуюць. Тэлефаністка і кадры: — Зараз будзе гаварыць... Аду- мінуць. Калі ласка... Другая тэлефаністка: — Я вас не чую, хто вы? Павіна быць добра чуць. Я вас тут не чую. Добра, перабраў па другім канале. Тэлефаністка за работай: — Вазьмі Вілюна, прыйшоў аб- ямент. — Прыйшоў ужо? — Так. — Аду мінуць. Тэлефаністка: — Вы хочце, каб я вам памагла? І такі жочыцца дыялог адбываецца на працягу дзесяці мінут. Але ж нам сума назіраць такое «звычайнае» жыццё, бо не разуме-лі, для якой мэты яго паказваюць так падрабязна. Гэта нават не аб'ектыўнае адлюстраванне жыцця, а нейкая механістыка. Гэта нават не неарэалізм, як жартавалі на студыі. Неарэалізм глыбейшы па змесце, бо багаты па перадачы пануцы. А тут глядзячы бачыць значна менш таго, што ён пачынае бы, каб яму давядзецца, чакаючы міжгародня раз-мовы, асабіста павяваць на тэле-фоннай станцыі. Тады ён хоча крыва зразумець гэты тэлефаністак, памніміся ё з ім. А вось такога знаёмства проста з новым чалавек-ам няма ў фільме. Мы чым толькі раз-мовы, даведваемся пра некаторую тэхналогію работы. Гэта фільм—чы-

сты эксперымент, пакуль яшчэ толькі матэрыял, які, мажліва, сапраўдзіва калі-небудзь для стварэння са-праўднага дакументальнага фільма.

Або вось фільм «Экіпаж Светлаверова». Ён амаль без тэксту і амаль без сінхрон-ных кадраў. Кадры ідуць на музыку. Зразумела, калі мы прагледзім фільм, да нас дойдзе, што піянеры ў пльзючым ліянерскім лагэ-ры жылі добра, вясела, іхнім сабрацца больш за дваццаць чалавек. — настаў-ніца з Пастаўскага раёна С. Аліхяр, журналіст з Ра-сон А. Бараноўскі, каліжнік з Мірскага раёна П. Суш-ко, брыгадзір аднаго з калта-саў Талачынскага раёна Я. Дунашэвіч і іншыя.

На нарадзе ялася закла-почная расама пра ідэіныя пазіцыі савецкай літарату-ры, пра неабходнасць вы-нашаць майстарства мастацкіх твораў.

Перад маладымі літарата-рамі выступілі пісьменнік Г. Бураўкін, С. Гаўрусёў, Ул. Паўлаў.

НАРАДА МАЛАДЫХ

Тры дні працягвалася нарада маладых літаратараў Віцебшчыны. Сярод пачына-ючых працаваў і паэтаў, якіх сабралася больш за дваццаць чалавек. — настаў-ніца з Пастаўскага раёна С. Аліхяр, журналіст з Ра-сон А. Бараноўскі, каліжнік з Мірскага раёна П. Суш-ко, брыгадзір аднаго з калта-саў Талачынскага раёна Я. Дунашэвіч і іншыя.

На нарадзе ялася закла-почная расама пра ідэіныя пазіцыі савецкай літарату-ры, пра неабходнасць вы-нашаць майстарства мастацкіх твораў.

Перад маладымі літарата-рамі выступілі пісьменнік Г. Бураўкін, С. Гаўрусёў, Ул. Паўлаў.

БЕЛАРУСКАЯ МУЗЫКА ГУЧЫЦЬ У ПОЛЬШЫ

Надаўна ў Польшчы ў вад-водскім горадзе Кельцы сім-фонічны аркестр мясцовай філар-моніі выконваў сімфанічны сюі-ту ў чатырох частках белару-скага кампазітара Генрыха Ва-гнара. Дырыжыравал аркестрам вядомы польскі дырыжор з Ва-ршавы Уладзіслаў Кабалевскі.

ПАДАРУНАК ДЗЕЦЯМ

Гэтымі дзямі ў гарадскім па-селку Ільіны Валожынскага раёна гасцінна расчынілі дзверы Палаца піянераў і школьнікаў. Тут створаны най-вышэйшыя ўмовы для адпачынку дзяцей: іны змогуць завітаць са-крэціваму, раваіваць свае здольнасці ў мастацкай адра-дынацыі. Пра палатны адра-дынацыі бібліятэка.

ГОСЦІ

КАМБАЙНАБУДАЙНІК

Любыя светлае, жыццё-сцярдальнае народнае мас-тацтва работнікі Цэнтраўнага гомельскага ўніверсітэта. Больш даваціць прадаўноў узады-начы ў мастацкай самадзей-насці. Дыны часта выступаюць з канцэртамі на прамысловых прадпрыемствах горада.

Гэтымі дзямі цэлла і гасцін-на прымалі самадзейных арты-стаў з універсітэта ў сваім за-водскім Палацы культуры ра-ботнікі і служавыя «Гомель-скага» ў канцэрце прымалі ўдзел салісты, чыталы тан-цоры, музыканты. Уздыніні драматычнага калектыву па-на-завалі камбайнабудайнікам у-ру-ны і апэратар Сярожанскі Мі-маш і «Вяселле ў Малаўчы-цы». Ролі выканалі загадчыка сесцы Ц. Філатова, мастак Г. Курашоў і механік універса-га В. Барноўскі.

Заводскі камітэт прафсаю-за і камітэт камсаюла Уззагаро-дзілі самадзейных артыстаў Ганаровай граматай.

В. СЯМЕНАУ.

Гэтыя маладыя гасціныя гукармістычныя фігуры злучыліся ў адну групу. Іх з сабой у свае дель-ныя краіны, іны будучы нагадаць іх пра гасцінны беларускі народ. Аўтар намы серыі фігур мастаца І. Саваліска назвала іх «Гукармісты».

ВОДГУКІ, АДКАЗЫ КАБ РАЗАРВАЦЬ ЗАЧАРАВАНАЕ КОЛА

22 лютага г. г. на старонках газеты «Лі-таратура і мастацтва» быў надрукаваны арты-кул А. Мельніса «За-чараванае кола», у якім гаварылася аб значных збавіх і неда-хоках у пастаючым гандлю кнігамі ў рас-публліцы.

Старшыня Камітэ-та па друку пры Са-вее Міністраў БССР Тав. Р. Канаваўла ве-давалі рэдакцыю, што артыкул быў абмерка-ваны на пасяджанні камітэта. Факты, пры-вядзены ў артыкуле, прызнаюць у асноўным правільнымі.

«Упраўленне кні-жанага гандлю і аблігнга-гандлю» — гаворыцца ў прынятай камітэтам пастаювае, — не пры-нялі іпчэ неабходных мер, каб выканаць па-стаюва камітэта па вы-нашах інвентарыза-цыі і класіфікацыі лі-таратуры, якая ёсць у магазінах, на складах і базах, марудна лі-вядуць недахопы ў арганізацыі продажу кніг мінулых гадоў вы-даных.

Іпчэ не наладжана апэратыўная перавоз-ка кніг са складаў і баз у магазіны і кіёскі, не устаноўлена па-стаювая дэставава сувязь з кнігагандлёвымі работнікамі спажывец-кай кааперацыі. У многіх кніжных магазі-нах нізкая культура гандлю, дрэнна выву-чаецца попыт на лі-таратуру. У аблігнгаганд-лю на нізкім узроўні вядзецца асартымент-ная работа, слаба па-стаюлена рэклама і прапаганда кнігі.

Работнікі выдавец-тваў «Беларусь», «На-родная асвета», «На-вука і тэхніка» якія выпускаюць у свет літаратуру, мала ці-каваюць яе распаў-сюджаннем, рэдка бываюць у магазінах, на кніжных базах і складах, не вывучаюць думку чытача аб кні-

гах. Многія выданні, неабходныя вучням ся-радніх школ, студэн-там і насельніцтву, не матрыцуюцца, што не дае магчымасці іх хутка перавываць і найбольш поўна за-давальняць попыт па-купнікоў».

Камітэт па друку прапанаваў Упраўлен-ню кніжанага гандлю (наачальнік С. Папул-чык) і абласным упра-ўленням па друку неад-кладна абмеркаваць артыкул «Зачараванае кола», апублікаваны ў газеце «Літаратура і мастацтва», на складах работнікаў кніжных магазінаў, кіёскаў, баз і гарадскіх рас-паўсюджвальнікаў на-працягу мераў, каб хутчэй ліквідаваць выкрытыя ў артыкуле недахопы. Прапанавана на пра-цягу сакавіка завяршыць перавозку беларускіх кніг, якія ляжачы на складах і базах, у роз-нічную кнігагандлёвую сетку; дамагчыся, каб гэтая літаратура пра-давалася ў кожным магазіне і кіёску.

Упраўленню кні-жанага гандлю і аблігнга-гандлю пры ўдзеле та-варазнаўцаў, загадчы-каў кніжных магазінаў і работнікаў бібліоте-каў, а таксама леп-шых грамадскіх рас-паўсюджвальнікаў і прапанавана на пра-цягу месяца перагледзець заказы на кнігі рас-публліканскіх выдавец-тваў, якія выйдучы ў свет у 1966 годзе, унесці ў іх напраўкі з тым, каб задавоўніць попыт пакупнікоў і бі-бліятэкаў, што кам-плектуюць бібліятэкі распубллікі новай лі-таратурай.

Каб найбольш поўна выявіць попыт насель-ніцтва на кнігі белару-скай кніжнай выдвец-тваў, рэдка бываюць у магазінах, на кніжных базах і складах, не вывучаюць думку чытача аб кні-

Камітэт звар-таецца ў Міні-стэрства культу-ры БССР з просьбай даць у нава н н е Дзяржа ў н а й бібліятэкі БССР імя Ул. І. Леніна пашы-рыць асартымент кніг беларускіх пісьмен-нікаў у рэкамендацый-ных спісах для кам-плектавання раённых, гарадскіх і сельскіх бібліятэк, а ў Міні-стэрстве асветы БССР — з просьбай цэнтралізаваць частку сродкаў, якія адпуска-юцца школам для кам-плектавання іх біблі-ятэк (праз бібліятэ-к), на набывццё твораў, што вывучаюцца па школьнай праграме.

Камітэт лічыць не-абходным, каб кіраўні-кі і рэдактары выда-вецтваў «Беларусь», «Народная асвета», «Навука і тэхніка» час-цей бывалі ў кніжных магазінах, на складах і базах, у бібліятэках, глыбей цікавіліся арганізацыйнай працай кніг, якія яны выпускаюць у свет, аказвалі Упраў-ленню кніжанага ганд-лю і спажывецкай каа-перацыі канкрэтную дапамогу ў прапаган-дзе і распаўсюджванні беларускай літаратуры.

Галоўнаму Упраў-ленню выдавецтваў і паліграфіі камітэта (тав. А. Барушка) да-дзена ўказанне разам з выдавецтвамі «Бела-русь», «Народная асве-та» і «Навука і тэхні-ка» на працягу мес-ца распрацаваць і аб-меркаваць сярод ра-ботнікаў кніжанага ганд-лю, масавых бібліятэ-кі і бібліятэк навуч-ных устаноў перспек-тывны план выпуску твораў беларускіх пісь-меннікаў у 1966 — 1970 гадах, які пасля будзе зацверджаны камітэтам.

Камітэт просіць рэд-калегію газеты «Лі-таратура і мастацтва» ўзмацніць прапаган-ду літаратуры, якую вы-пускаюць распубллі-канскія кніжныя выда-вецтвы, а таксама больш змяшчаць матэрыялаў аб перадавым вопыце кнігагандлёвых арганізацыйных распу-бллікі.

Іван НОВІКАУ

— Шчы хачу,— хрыпела вымавіў ён, убачыўшы, што Мікалай прынуўся.

Мікалай прыгадаў, дзе тут, у гэтым лесе, павіна быць рэчыва, падняў бігла і пабег.

Лісны бераг невясом, сладысты, парослы гонкай, санавітай травой. За ёй не адразу ўгадаеш сіпную рэчыву. Але Мікалай усім нутром адчуў подых прахалоды, пачуў адметны пах нізін-най расліннасці. Ён беспамылкова выйшаў да рэчкі.

Вада была чыстая і халодная. Ад першага ж глытка па целе разлілася прыемная бадзёрнасць. Сну і стомы як і не было. Мікалай плехнуў вадой у твар, выцёр надалам сарочы і з поўнымі бігламі пабег назад.

Калі ён вынырнуў з гушчару, ужо ёсць падня-ліся, Андрэй з выстаўленай наперад параненай рукой памкнуўся насустрач. За другой біглай пацягнуўся Аляксей. Аоодва закінулі галовы і, коўтаючы кадымак, прагна прыліпілі да біглаў...

Трывожнае пытанне, што рабіць далей, непа-кояла хлопцаў. Кожны мусіў шукаць сваё месца ў той калатэчы, якая ўстрыбувала свет. Дзе той бераг, да якога можна прыстаць? Гэтая бе-рагу не відно было.

Хлопцы спыталіся па лесе, пакутліва думалі, але нічога не маглі прыдумаць. Зноў прыхо-дзілі на памяць словы закліку партыі—ўзяць зоргам раёнах ствараць партызанскія атрады і дыверсійныя групы для барацьбы з захопні-камі, для распаўсювання партызанскага змагання ўсюды, дзе можна, для ўзрываў мастоў, дарог, ісавання тэлеграфнай і тэлефоннай сувязі. Мі-калай, які многа разоў чуў гэты заклік на ра-ды, зноў і зноў паўтараў яго. Але як ажыцця-віць усё гэта на справе, па што ўзяцца перш-наперш? Група з пяці байцоў — для пачатку, можа, гэта і не мала, але і не многа. А галоў-нае—у іх няма ні добрага запаса патронаў і грана-ці, ні запаса ежы. А без гэтай ваювачы нельга. Не паспедзіць і дні галодныя, а ўжо хоча во-яўнак быць.

Самы разважлівы сярод іх быў Пятро. Па-глядваючы сваю лысую, пакрытую рэзненымі пупком, ён сядзеў:

— А канкрэтна? — спытаў Андрэй.

У яго балеа рука, і агульнія разважаны ся-броў толькі нервалі яго.

Трэба нам перабрацца ў горад і там улад-кавацца, агледзецца, стварыць нейкую базу. По-тым вільд будзе, што рабіць.

— А хто будзе чыць у горадзе? — спытаў дру-гі таніст. — Можна сваёй ёсць?

— Зноўдуча, — запэўніў Мікалай. — Там жа нашы савецкія людзі жывуць. Няўжо яны не зразумеюць нас?

— Ну дык ідзіце, папучкайце гэтых людзей. Ты ж тутэйшы, табе і пачынаць, — сказаў яму ў адказ таніст.

Зібрацца ў дарогу было няцяжка. Мікалай і Пятро ўзялі з сабой пяць гранаці і па пісталету, аўтаматы пакінулі тым, хто заставаўся ў лесе.

— Далёка ад гэтай месца не адлучайцеся, — сказаў Мікалай. — Як толькі вярну ўладкуем-ся — прыяздем па вас.

— Толькі хутчэй, бо дужа баліць, — праста-наў Андрэй.

Ішлі Пятро з Мікалаем. І кожны нёс у душы вялікі шпяр, да якога балола было дакрана-ца нават клоўмамі. Лейся памучаючы...

Лісная сцяжына вывела іх на палывую даро-гу. Уздыліны ўгадалася шаша. Яшчэ ўчора яна была пустая, а сёння, як анінуць вочам, чар-чэна ад людзей. Падыходзілі хлопцы блыжэй, і ўсё новае падрабязней адкрывалася іх вачам.

Ішлі людзі па шашы. Тхо нёс клоўма, хто — дзя-дзю, хто штурхаў перад сабой цяжкую, вярталіся дзядоў. Вярталіся яны не гаспадарамі. Ва ўсіх схісленыя галовы, апушчаныя доўгі вочы. Ды і ішлі яны не па самай шашы, а збоц, па сцяжынах. Па шашы адна за другой праносіліся ня-мецкія аўтамашыны.

— Рывішым? — спытаў Пятро.

— А што ж застаецца?

Прыбавілі хадзі і далучыліся да натоўпу. Ста-рэнкая бабушка ў адной руцэ цягнула вялікі клоўма, другой трымала дзятучыну гадоў трох. Далучыцца не пакала. Вялікімі пераполюка-нымі вачыма яна азірлася што раз на машыны, якія зноў рулі па шашы, і ледзьве перабрала нажомкі. Бабушка паварочвалася да іе і жалас-ліва прашла:

— Прайдзем ашчэ, гадука, яшчэ крышачку і хутка дома будзем...

ПЯЦСОТ КАНЦЭРТАУ

Надаўна самадзейныя артысты Віцебскага народнага ансамбля песні і танца «Малодосць», Палаца культуры Упраўлення бытавога абслугоўвання і працаўнікоў абласнога цэнтра далі 500-ы кан-цэрт. Спэцабалася глядачам ан-шэўнае шоу «У нас на Віцебе-шчыне», прысвечанае XXIII з'езду КПСС, танцавальная нарычка «Хлопцы заводскія», музычныя разграфічныя кампазіцыі «Вянок Дунаю».

Ансамбль «Малодосць», створан п'яць гадоў назад. Ён нарыстаецца вялікім поспехам у гарадскога і сельскага глядача.

Цяпер калектыв рыхтуецца да 500-га канцэрта.

Мікалай падпаў дзятучыну на рукі і пасадзіў сабе на плячо. Яна спачатку спалохаалася, аж спаланулася ўсё, але убачыўшы, што ўзяў яе не немцы, супакоілася і даверліва палажыла рукі на Мікалаеву галаву. Пятро ўскінуў сабе на спіну бабучыныя клоўмак. Цяпер яны былі та-кая ж, як і тыя, што ішлі побач. Аднак адчува-лі хлопцы сабе інакш, чым гэтыя напалоханыя не-чаканай бядою людзі. У кішнях Мікалай ляжа-ла зброя. Пісталеты і гранаці, здавалася, цяжкі цела агнём. Гэта было невадоме раней Мікалаў пачуўце. Не верылася, што вораг не бачыць, як уздыліся кішні яго штаню, не бачыць, што з по-лясам, пад п'ячым, тырчыць пісталет...

Здаўна пачаў падбірацца да сэрца. І чым блыжэй падыходзілі хлопцы да горада, чым больш фашысцкіх аўтамашынаў праязджала міма, тым страшней рабілася.

Раптам вачам адкрылася жудаснае відэаішча. Шаша была спаласявана гусеніцамі танкаў. На шашы і ў коўтавах ляжалі знявачаныя групы людзей — чырвонаармейцаў, жанчын, старых, дзяцей...

Разам з беканамі хлопцы падшлі да развіл-кі дарогі. Раней тут стаў помнік Уладзіміру Ільчу Леніну. Ленін стаў з працягнутай у бок горада рукой. Цяпер на месцы помніка ўзвыша-лася грудка камення, а на ёй ляжалі целы забі-тых савецкіх афіцэраў і салдат. На шорых аска-лках пастанента чарнела кроў.

Мікалай спалануўся. «Не, гэтаго нельга за-быць і нельга дараваць, — думаў ён. — Трэба помсціць, пакуль дышаць, пакуль жыеш...»

Шаша прывяла ў раён Чэпіна. Высокі пагорак і мятуныны насыпы адцялялі яго ад іншых фашыстаў абшчыні яго, не спалілі...

30-годдзя Савецкай улады. Ім падарылі валава валакна-харэра-рава кампазіцыю на тэму «Ад-фіналу Зімага—да штурму кос-масу». Рыхтуецца саюта «Староні-ны кніжанага гандлю» прысве-чаная партызанам Беларусі, а так-сама валакна-харэраграфічнай кам-пазіцыі «Каруны Віцебшчыны».

Уздыліны хлопцы больш як 120 работнік, студэнтаў, слухачных абласнога цэнтра. Кіруе ім здыты амаатар мастацтва і сельскага глядача.

Цяпер калектыв рыхтуецца да 500-га канцэрта.

Мікалай падпаў дзятучыну на рукі і пасадзіў сабе на плячо. Яна спачатку спалохаалася, аж спаланулася ўсё, але убачыўшы, што ўзяў яе не немцы, супакоілася і даверліва палажыла рукі на Мікалаеву галаву. Пятро ўскінуў сабе на спіну бабучыныя клоўмак. Цяпер яны былі та-кая ж, як і тыя, што ішлі побач. Аднак адчува-лі хлопцы сабе інакш, чым гэтыя напалоханыя не-чаканай бядою людзі. У кішнях Мікалай ляжа-ла зброя. Пісталеты і гранаці, здавалася, цяжкі цела агнём. Гэта было невадоме раней Мікалаў пачуўце. Не верылася, што вораг не бачыць, як уздыліся кішні яго штаню, не бачыць, што з по-лясам, пад п'ячым, тырчыць пісталет...

Здаўна пачаў падбірацца да сэрца. І чым блыжэй падыходзілі хлопцы да горада, чым больш фашысцкіх аўтамашынаў праязджала міма, тым страшней рабілася.

Раптам вачам адкрылася жудаснае відэаішча. Шаша была спаласявана гусеніцамі танкаў. На шашы і ў коўтавах ляжалі знявачаныя групы людзей — чырвонаармейцаў, жанчын, старых, дзяцей...

Разам з беканамі хлопцы падшлі да развіл-кі дарогі. Раней тут стаў помнік Уладзіміру Ільчу Леніну. Ленін стаў з працягнутай у бок горада рукой. Цяпер на месцы помніка ўзвыша-лася грудка камення, а на ёй ляжалі целы забі-тых савецкіх афіцэраў і салдат. На шорых аска-лках пастанента чарнела кроў.

Мікалай спалануўся. «Не, гэтаго нельга за-быць і нельга дараваць, — думаў ён. — Трэба помсціць, пакуль дышаць, пакуль жыеш...»

Шаша прывяла ў раён Чэпіна. Высокі пагорак і мятуныны насыпы адцялялі яго ад іншых фашыстаў абшчыні яго, не спалілі...

іцы кансервавага завода Лены Ціханавой, навушніца Леаніда Вінікіна, работніцы трынаццат-най фабрыкі Ганны Шаравой і многіх іншых.

Ансамбль паслахова выступіў на ВДНГ, на Другой і Трэцяй дэкадах самадзейнага мастацтва распубллікі, а таксама ў гарадах і сёлах вобласці. Ён быў наданым гоцем у працаўнікоў гарадоў Рыгі, Смаленска, Невеля.

Advertisement for 'Так ПАЧЫНАМАСЯ' (So we begin) featuring a large stylized title and a small image of a person. Text includes 'СТАРОНКІ З АПОВЕСЦІ «ВЕРНАСЦЬ»' and 'Аўтарам, 15 сакавіна 1966 года'.

Іван НОВІКАУ
— Шчы хачу,— хрыпела вымавіў ён, убачыўшы, што Мікалай прынуўся.
Мікалай прыгадаў, дзе тут, у гэтым лесе, павіна быць рэчыва, падняў бігла і пабег.
Лісны бераг невясом, сладысты, парослы гонкай, санавітай травой. За ёй не адразу ўгадаеш сіпную рэчыву. Але Мікалай усім нутром адчуў подых прахалоды, пачуў адметны пах нізін-най расліннасці. Ён беспамылкова выйшаў да рэчкі.
Вада была чыстая і халодная. Ад першага ж глытка па целе разлілася прыемная бадзёрнасць. Сну і стомы як і не было. Мікалай плехнуў вадой у твар, выцёр надалам сарочы і з поўнымі бігламі пабег назад.
Калі ён вынырнуў з гушчару, ужо ёсць падня-ліся, Андрэй з выстаўленай наперад параненай рукой памкнуўся насустрач. За другой біглай пацягнуўся Аляксей. Аоодва закінулі галовы і, коўтаючы кадымак, прагна прыліпілі да біглаў...

— А канкрэтна? — спытаў Андрэй.
У яго балеа рука, і агульнія разважаны ся-броў толькі нервалі яго.
Трэба нам перабрацца ў горад і там улад-кавацца, агледзецца, стварыць нейкую базу. По-тым вільд будзе, што рабіць.
— А хто будзе чыць у горадзе? — спытаў дру-гі таніст. — Можна сваёй ёсць?
— Зноўдуча, — запэўніў Мікалай. — Там жа нашы савецкія людзі жывуць. Няўжо яны не зразумеюць нас?
— Ну дык ідзіце, папучкайце гэтых людзей. Ты ж тутэйшы, табе і пачынаць, — сказаў яму ў адказ таніст.
Зібрацца ў дарогу было няцяжка. Мікалай і Пятро ўзялі з сабой пяць гранаці і па пісталету, аўтаматы пакінулі тым, хто заставаўся ў лесе.
— Далёка ад гэтай месца не адлучайцеся, — сказаў Мікалай. — Як толькі вярну ўладкуем-ся — прыяздем па вас.
— Толькі хутчэй, бо дужа баліць, — праста-наў Андрэй.
Ішлі Пятро з Мікалаем. І кожны нёс у душы вялікі шпяр, да якога балола было дакрана-ца нават клоўмамі. Лейся памучаючы...

Лісная сцяжына вывела іх на палывую даро-гу. Уздыліны ўгадалася шаша. Яшчэ ўчора яна была пустая, а сёння, як анінуць вочам, чар-чэна ад людзей. Падыходзілі хлопцы блыжэй, і ўсё новае падрабязней адкрывалася іх вачам.
Ішлі людзі па шашы. Тхо нёс клоўма, хто — дзя-дзю, хто штурхаў перад сабой цяжкую, вярталіся дзядоў. Вярталіся яны не гаспадарамі. Ва ўсіх схісленыя галовы, апушчаныя доўгі вочы. Ды і ішлі яны не

